

Globale Trender

I. BAKGRUNN

II. NÆRMERE OM DEN KINESISKE MODELLEN

III. LITT OM INDIA

IV. PAR OBSERVASJONER OM USA

V. TRE RÅD

I. BAKGRUNN

Bruttonasjonalprodukt for noen land målt i milliarder dollar for 2009:

USA	14.270
Japan	5.049
Kina	4.758
India	1.243

1978: Kina la om den økonomiske politikken

1991: India la om den økonomiske politikken

Kilde: CIA World Factbook

II. NÆRMERE OM DEN KINESISKE MODELLEN

1. Økonomisk politikk

”Open up and reform”, var slagordet til Deng i 1978
FDI velkomne – forskjell fra Japan

Pragmatisk – prøve og feile

1979: Household responsibility system (bottom-up)

Kina vokste ut av sin planøkonomi, ved å tillate privat virksomhet ved siden av. Unngikk å hisse opp ansatte i statseide foretak, i starten

Høy sparerate – finansierer egne investeringer og låner ut til andre land

Staten har store eierposter i næringslivet og i bankene
Store statseide foretak (ca. 140) samlet i SASAC

MEN: Problemer med å få dem til å betale dividende
Makten er mer fordelt enn mange tror

Modellen må nå endres:

- Husholdningenes inntekter må opp
- Innenlandsk etterspørsel må ta over for utenlandsk
- Jevnere fordeling – for å bevare stabiliteten

2. Politisk, temmelig sårbart?

Mangler den legitimiteten som demokrati gir. Legitimitet, og folk synes det er greit at de som har makten, har makten.

Skafter seg legitimitet ved:

- Økonomisk vekst
- "Harmonious society"
- Lydhøre for krav og ønsker
- Gi folket stolthet – spille på nasjonalisme

Partiets monopol på makten vil man ikke gi fra seg.
Maktfordelingsprinsippet gjelder ikke fullt ut.
PLA er underlagt Partiet. Ikke staten.

I 2005 var det 87.000 "mass incidents".
Det bekymrer myndighetene.
Første prioritet: Stabilitet og bevaring av makten.

Opprulling av enorm korrupsjon i Chongqing. Den lokale partisjefen Bo Xilai i spissen for opprullingen. Som plattform for selv å komme i posisjon når toppledelsen skal skiftes ut om to år?

3. Kinas syn på den kinesiske modellen

Finanskrisen har gitt Kina større tro på egen modell

Krisen "Made in America"

Kinesiske banker klarte seg bra.

Hadde ikke mye råtne amerikanske papirer.

Wen Jiabao måtte stramme opp amerikanerne da det var fare for at Freddie Mac og Fannie Mae ikke skulle betjene sin obligasjonsgjeld.

Diktatur gir imponerende handlingsevnen
November 2008 handlingsplan for bruk av
4.000 milliarder yuan ekstra er klar, over 27 måneder.

- Jernbane mellom og T-baner i store byer
- Veier
- Havner
- Skoler og sykehus

Mer Non-Performing Loans (NPLs) i bankene. Bedre enn lavere
vekst, økende arbeidsledighet og sosial uro

4. Utsiktene på lenger sikt

Gjenvinne stoltheten – Midtens Rike – er kvintessensen i det kinesiske prosjekt.

Hundre års ydmykelse henger fortsatt i.
Og brukes ved behov.

MEN: Hva vil Kina med sin økende makt? Skape et "middels velferdssamfunn" på hjemmebane. Men hva slags globale ambisjoner? Vet de det selv?

Lenge trodde vi at Kina ville bli som oss, når velstanden kom. Oppløsningen av Sovjetunionen, og den vestlige modellen vant.

Francis Fukuyama: *The End of History*

Liberalisme, demokrati, marked, sekulære samfunn

MEN: Tror vi fortsatt på det?

Martin Jacques: *When China Rules the World*

Hvor lenge kan vekst på 7-8 prosent fortsette?

- Noen hundre millioner til på flytting fra landsbygda til byene
- Fortsatt høy sparing
- Men ny modell må til – innenlandsk etterspørsel må ta over for utenlandsk

Hvordan blir den politiske utviklingen?

- Demokrati som egnet "teknologi" for å finne omforente løsninger i et samfunn der det stadig blir mer varierte og divergerende interesser?
- Mulig med demokrati "innenfra"? Fraksjoner i Partiet bryter ut og lager nye partier?

Demografiske utviklingen ugrei

- Fra seks arbeidstakere per pensjonist til to, i løpet av 30-40 år
- Kina blir gammelt før det blir rikt
- Brutal overvekt av antall fødte gutter – tikkende bombe?

Andre områder som kan bli ugreie

- Miljø/Forurensning. Kan virke samlende på folk. Farlig om mange nok blir sinte nok samtidig og på mange steder. Sovjet fikk problemer her
- Taiwan og Tibet. Folk blir rasende om ledelsen viser ettergivenhet her

5. utfordringer for oss andre

Prøve bedre å forstå Kina og den kinesiske tenkemåten, kfr. bok av Jacques.

Amerikanerne ofte ikke så gode her.

”Kan dere lære noe av Kina”, spurte jeg nylig en ”policy-maker” i USA som jobber nært opp mot Kina. Svaret var like klart som det var skremmende: ”No”.

Ordfører i mellomstor by i Kina.

Ikke bekymret over de store inntektsforskjellene.

Bare helsevesenet på landet blir bedre, går det bra.

Stabiliteten bevares.

Underlig, tenkte jeg, er han ikke opptatt av velstand og velferd?

Men, tenkte jeg videre, hvorfor skulle han være det?

Skal ikke gjenvelges.

Skal gjenoppnevnes.

Og kriteriene her er økonomisk vekst.

Opptatt av at folk jobber, sparer, tar utdanninge.

Velferd som sådan ikke interessant

III. LITT OM INDIA

India, verdens største demokrati. Blanding av gammelt og nytt.
"Hindu rate of growth" på tre prosent hører fortiden til

Økende handel med Kina. Men 22 milliarder dollar i underskudd.

1962: Grensekrig med Kina

Engstelige for Kinas voksende økonomi, makt og styrke

"Sandwiched" mellom Pakistan og Kina er Indias mareritt.

1. Valutainntekter fra ulike hold

<i>Tekstil</i>	20 milliarder dollar	50 millioner ansatte	400 dollar per snute
<i>Outsourcing</i>	60 milliarder dollar	1.6 millioner ansatte	40.000 dollar per snute
<i>Remittances</i>	50 milliarder dollar fra indere som bor i utlandet		

Gammelt og nytt.

IBM har 50.000 ansatt i India. Her drives "cutting edge research". Vil satse mer på infrastruktur – fra fem prosent av BNP til ni prosent. Og industriproduksjonen vil trolig ta seg opp

2. Ny følelse av håp og selvtillit

India får det til. Er utholdende.

Kan vokse med ti prosent per år i mange år (Martin Wolf, FT)

Krever fortsatt høy sparing som kan finansiere store investeringer, 35-36 prosent av BNP

Pragmatisk holdning, som Kina. Hva fungerer?
Som Kina – økende stolthet og stigende selvtillit

3. USA som stabiliserende faktor?

Men USA er også i bildet. Det er India glad for.
George W. Bush gjorde en god jobb med India.

Forsvarsavtale i 2005

Avtale om fredelig utnyttelse av kjernekraft i 2006

Det er viktig for USA at det går bra med India.
Demme opp for Kina.

Nixon i 1972, reiste til Kina.

For å demme opp for Sovjetunionen.

IV. PAR OBSERVASJONER OM USA

USA på en varig, nedadgående trend? Uten selv å skjønne det?

16 prosent av BNP til helse i USA

10 prosent av BNP til helse i Norge – nest mest

5-6 prosent av BNP til forsvarsutgifter i USA

Klarer ikke USA å gjøre noe med sine utfordringer?

McCain: Trenger syv år før USA tar tak i problemene.

Fordel USA: Demografi og Melting Pot

Ulempe: Polarisering og handlingslammelse

USA is down, but not out? Har kommet tilbake tidligere

Vil lenge fortsatt være "the indispensable nation".

V. TRE RÅD

Tre råd, om dere tillater det:

Beholde vår egalitære struktur. Ingen trenger å stå med lua i handa. Alle kan si sitt. Eventyrlig viktig i et kunnskapssamfunn der overingeniøren ikke vet mer enn andre

Ta bedre vare på de beste. Lær av Olympiatroppen. De beste studentene og de best unge forskerne til de beste utenlandske universitetene. Også i Kina og India

Vær mer nysgjerrig på å lytte og på å lære.
Med sikte på å forstå andre land og folk.
Vær mindre ivrige til å fortelle om Norge, til å belære og til å mene.

